

Słownik historyczny miejscowości oraz osób związanych z Gminą Lubanie

Przedstawiam Państwu wykaz nazw miejscowości, których nie ma w obecnym składzie administracyjnym Gminy Lubanie. Słownik będzie aktualizowany i rozbudowywany.

MIEJSCOWOŚCI

Byzie – młyn z osadą.

Dymice – folwark, w 1827 roku składał się z 10 domów i 41 mieszkańców.

Gawrony – wieś składająca się z 4 osad o ogólnej wielkości 13 mórg.

Gęsiniec – folwark.

Grabianowo (Grabonowo) – młyn z osadą, historia miejscowości sięga XII wieku. Grabianowo wraz z wsią Pikutkowo został przekazany Klasztorowi w Trzemesznie (prawdopodobnie, był to Klasztor Kanoników Regularnych). Fakt ten został uwzględniony w bulli papieskiej Papieża Eugeniusza III z 1147 roku. Osada młyńska była w posiadaniu władz kościelnych nie dłużej niż do połowy XVI wieku. Taką cezurę sugeruje fakt, iż w drugiej połowie wieku podatek od 2 łanów gruntów Grabianowo płacił Thulibowski.

Józefowo – folwark i kolonia, rozległość folwarku wynosiła 296 mórg, wieś Józefowo złożona z 18 osad o powierzchni 29 mórg. Obecnie miejscowość ta znajduje się na terenie Gminy Waganiec.

Kawka – młyn z osadą, do końca XVIII wieku we władaniu biskupów włocławskich.

Kuczek – folwark.

Leokadyowo (Leokadyewo) – wieś, złożona z 8 osad o powierzchni 16 mórg.

Ośła – młyn z osadą położony nad brzegiem rzeki Ośła, wchodził w skład dóbr donacyjnych Lubanie. Rzeka Ośła swój bieg zaczynała w pobliżu Ustronia (tzw. „błota ustrońskie”) a kończyła uchodząc do rzeki Zgłowiączki niedaleko miejscowości Lisek.

Piaski – wieś, osada leśna, wchodziła w skład dóbr donacyjnych Lubanie. W pierwszej połowie XIX wieku składała się z 3 domów, zamieszkiwana przez 14 mieszkańców.

Piekut – młyn z osadą, osada do końca XVIII wieku wchodziła w skład dóbr Lubanie należących do biskupstwa wrocławskiego.

Plebanka – folwark, obecnie miejscowość ta znajduje się na terenie Gminy Waganiec.

Popielarze – osada włościańska o powierzchni 52 mórg, wchodziła w skład dóbr Janowice.

Przewóz – osada.

Przypust – folwark i wieś, folwark o powierzchni 568 mórg, wieś o powierzchni 19 mórg. Obecnie miejscowość ta znajduje się na terenie Gminy Waganiec.

Sierzchowo – wieś, obecnie miejscowość ta znajduje się na terenie Gminy Waganiec.

Siutkowo – kolonia o powierzchni 440 mórg włościańskich, wchodziła w skład dóbr Lubanie. Obecnie miejscowość ta znajduje się na terenie Gminy Waganiec.

Starościńskie Młyny – osada.

Stawiec – folwark, osada włościańska, powierzchnia osady wynosiła 13 mórg.

Szpitalka – folwark o powierzchni 180 mórg, obecnie miejscowość ta znajduje się na terenie Gminy Waganiec.

Waganiec – wieś, obecnie miejscowość ta znajduje się na terenie Gminy Waganiec.

Wójtówka – folwark o powierzchni 123 mórg, obecnie miejscowość ta znajduje się na terenie Gminy Waganiec.

Wólne (Wulne, Wolne) – folwark i wieś, folwark o powierzchni 511 mórg, wieś o powierzchni 66 mórg, w XVI wieku właścicielem wsi Wólne (Wolne) był kasztelan brzeski Jan ze Służewa, obecnie miejscowość ta znajduje się na terenie Gminy Waganiec.

Zbrachlin – wieś, obecnie miejscowość ta znajduje się na terenie Gminy Waganiec.

Wymienione miejscowości w połączeniu z dzisiejszym kształtem Gminy Lubanie, w przybliżeniu obrazują jej rozległość z drugiej połowy XIX wieku.

Dlatego „w przybliżeniu”, ponieważ granice i przynależność miejscowości do gminy, były dość płynne. Wynikało to z faktu, że na kształt gmin znaczący wpływ mieli właściciele dóbr ziemskich leżących na terenie tychże gmin. Sytuacja ustabilizowała się po powstaniu styczniowym i przeprowadzeniu zmian w ustroju gmin wiejskich.

BIOGRAMY

Cholewicki Felix (ur. 1785 r, zm. 22 grudnia 1830r.) – dzierżawca dóbr narodowych Lubanie. W związku małżeńskim z Justyną Cholewicką nazwisko rodowe Dąbrowska.

Czerwiński Bartłomiej (ur. ok. 1817 r. w Lubaniu, zm. 18 czerwca 1887 r. w Lubaniu Probostwie) – rolnik, wójt gminy Lubanie, wraz z ławnikami pełnił funkcję sądu gminnego, pierwszy wójt gminy Lubanie, którego wyboru dokonano w czerwcu 1864 roku po wprowadzeniu ukazu carskiego z dnia 19 lutego 1864 roku m. in. nakazującego wybór wójtów i ławników przez zgromadzenie gminne.

Dzierzbicki Józef z Dzierzbie herbu Topór (ur. 1786r. w Szczawinie, zm. 19 czerwca 1856 r. w Janowicach) – właściciel (dziedzic) dóbr ziemskich Janowice, major wojska polskiego, oficer wojsk Księstwa Warszawskiego, brał udział w wielu bataliach wojennych w Polsce i w Europie za co został uhonorowany wieloma odznaczeniami, w tym: kawalerskim orderem Legii Honorowej oraz Virtuti Militari, Krzyżem Złotym Wojska Polskiego. W kościele parafialnym w Lubaniu znajduje się tablica pamiątkowa ufundowana przez żonę – Bogumiłę z domu Gojska (córka właściciela Bilna), a prochy Józefa Dzierzbickiego znajdują się na cmentarzu parafialnym w Bądkowie.

Kubicki Władysław (ur. 02 maja 1869 r. w Kozuchówku k. Sokołowa Podlaskiego, zm. 26 lutego 1937 r. w Świerczynie k. Topólki) – ksiądz, historyk, magister teologii, w latach 1900-1919 proboszcz parafii w Lubaniu, dzięki jego

staraniom wybudowano dzwonnice, plebanie, a także ufundowano nowy ołtarz z białego marmuru, pochowany na cmentarzu parafialnym w Lubaniu.

Lempicki Antoni (ur. ok. 1823 r. we Włocławku, zm. 28 lipca 1877 r. w Janowicach) – właściciel dóbr ziemskich Janowice, w latach 1861-1862 pełnił funkcję wójta gminy Lubanie.

Pieszkański Jerzy (ur. 1900 r. w Ustiznie Nowogródzkiej, zm. 14 sierpnia 1920 r. w Mikorzynie) – porucznik Polskiej Marynarki Wojennej, absolwent szkoły marynarki carskiej w St. Petersburgu, po powrocie do Polski przydzielony do korpusu rzeczno - brzegowego Polskiej Marynarki Wojennej. Zginął w trakcie wojny polsko-bolszewickiej, zamordowany przez żołnierzy radzieckich. Miejsce pierwszego pochówku, nad brzegiem Wisły w miejscowości Mikorzyn, J. Pieszkańskiego upamiętnia mogiła, a ciało zostało pochowane na cmentarzu komunalnym we Włocławku. Pośmiertnie odznaczony krzyżem srebrnym Orderu Virtuti Militari.

BIBLIOGRAFIA

Archiwum Państwowe w Toruniu Oddział we Włocławku, *Akta stanu cywilnego parafii rzymsko-katolickiej Lubanie*.

Słownik geograficzny Królestwa Polskiego i innych krajów słowiańskich, wydany pod red. F. Sulimierskiego, B. Chlebowskiego, W. Walewskiego, Warszawa 1884.

Dziki T., *Gmina wiejska Lubanie na Kujawach w latach 1815-1867. Z badań nad administracją terenową w Królestwie Polskim w XIX wieku*, [w:] *Zapiski Kujawsko-Dobrzyńskie*, t. 29, WTN, Włocławek 2014.

Kujawski W., *Z dziejów parafii Lubanie*, *Studia Włocławskie*, t. 11, 2009.

Przygotował

Seweryn Hołtyn